

عوامل مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه کشف نشده در استان کرمان (۱۳۸۸-۱۳۸۹)

تاریخ دریافت: ۹۰/۵/۱۸

تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۱۲

جلال شیرزاد،^۱

پیمان فقیه فرد،^۲

محمد سلاجقه^۳

جمشید بابایی،^۴

چکیده

سرقت از قدیمی‌ترین جرائمی است که از بدو پیدایش و شکل‌گیری جامعه، مذموم و زشت به شمار می‌آمده است. سرقت دارای انواع گوناگونی است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، سرقت مسلحانه است. با توجه به رعب و وحشتی که سرقت‌های مسلحانه در مردم ایجاد می‌کند و از آنجایی که برخی از سرقت‌های مسلحانه کشف نمی‌گردند و عدم کشف آن تأثیرات سوئی در جامعه ایجاد می‌کند از همین رو، مؤلفان بر آن شدند تا در این زمینه پژوهش حاضر را به انجام رسانند. هدف اصلی این تحقیق شناخت علل مؤثر بر عدم کشف سرقت‌های مسلحانه در استان کرمان در سال‌های ۸۹-۱۳۸۸ و ارائه پیشنهادهاى مقتضى جهت نیل به بهبودى روش هل می‌باشد.

نوع تحقیق کاربردی و روش تحقیق توصیفی-پیمایشی است. در ارزیابی شاخص‌ها از ابزار مصاحبه با نخبگان، بررسی اسناد، مشاهده و پرسشنامه در گروه شغلی و مسئولیتی مقامات دولتی شاغل در محدوده جغرافیایی تحقیق استفاده شده است. روش نمونه‌گیری و جامعه آماری در این پژوهش ۱۴۸ نفر از کارکنان پلیس آگاهی و تعداد ۱۰ نفر مقام قضایی را شامل می‌شود. اطلاعات لازم در این پژوهش از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. به منظور تعیین قابلیت اعتماد پرسشنامه این تحقیق از نرم افزار SPSS استفاده شد و ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آزمون کرونباخ معادل $\alpha=91.82$ به دست آمد که از پایایی و اعتبار خوبی برخوردار است.

نتایج نشان می‌دهد که بین هدایت عملیاتی مناسب، اقدامات اطلاعاتی، استفاده از فناوری‌های نوین و مدیریت زمان در کشف سرقت‌های مسلحانه رابطه معناداری وجود دارد و همچنین تحقیقات حاکی از تأیید هر چهار فرضیه بوده و نتایج عمده تحقیق نشان از آن دارد که فرضیه هدایت عملیاتی مناسب، مدیریت زمان، اقدامات اطلاعاتی و استفاده از فناوری‌های نوین در کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه به ترتیب دارای اولویت و تأثیرگذاری بیشتری بوده‌اند.

واژگان کلیدی

جرم/ کشف جرم/ سرقت/ سرقت مسلحانه/ استان کرمان

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی.

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی.

۳- کارشناس ارشد کشف جرایم.

۴- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی.

مقدمه

بزهکاری ریشه در تاریخ زندگی اجتماعی انسان‌ها دارد و به سبب همین استمرار جرم در بستر زمان است که دورکیم، جامعه‌شناس فرانسوی نیمه اول قرن بیستم، از آن به عنوان (پدیده‌ای عادی) و اجتناب‌ناپذیر در کنار سایر پدیده‌های زندگی اجتماعی یاد می‌کند. به عبارت دیگر، همان‌گونه که جامعه‌ای بدون قانون و ضابطه وجود ندارد، اجتماع بشری که در آن جرم و جنایت اتفاق نیفتد و به تعبیر جامعه‌شناختی همه افراد بدون استثناء ارزش‌های حاکم بر جامعه را محترم شمرده و آن‌ها را از آن خود شمارند نیز جز در عالم خیال وجود خارجی ندارد. با این همه در طول تاریخ، مواجهه انسان‌ها با پدیده جرم، تحولات مهمی را در ارتباط با دو مقوله مجازات و شیوه محاکمه و رسیدگی پیموده است، از شدت مجازات‌ها به تدریج و به ویژه در یکی دو قرن اخیر کاسته شده و مفهوم انتقام و مجازات جای خود را به ضرورت بازپروری مجرمان داده است و انسانی شدن واکنش‌ها و مجازات‌ها تحت تأثیر داده‌های روانشناختی افق‌های جدیدی را به روی علاقه‌مندان حل مسائل جنایی گشوده است. قرن‌های بیستم و بیست و یکم قرن عجایب و شگفتی‌ها است و بشر با وجود پیشرفت‌های تکنولوژیک جدید و به کارگیری فناوری‌های نوین و همه‌مهارت و ابتکاری که به دست آورده است هنوز نتوانسته در مبارزه با بزهکاری، جرم و مجرم فائق آید و از افزایش و رشد روز افزون آن پیشگیری و مقابله کند و رفتارهای انحرافی را کنترل و در نهایت کشف و خنثی نماید. رفتارهای انحرافی و نابهنجار، عمل تأیید نشده‌ای است که رفتارها و هنجارهای اجتماعی را زیر پا می‌گذارد و آنها را نقص می‌نماید. رفتار انحرافی معمولاً با توجه به شرایط و موقعیت‌ها و در چارچوب زمان و مکان معنی پیدا می‌کند، به طور مثال رفتاری که در یک گروه، یک جامعه و اجتماعی قابل قبول نمی‌باشد ممکن است در یک جامعه یا گروه دیگر به عنوان رفتار مناسب و مطلوب شناخته شود.

سرقت در میان انحرافات رفتاری و اجتماعی تقریباً از جمله مواردی است که در اغلب زمان‌ها و مکان‌ها جرم و عمل نابهنجار بوده و به آن به عنوان عمل منفی

نگریسته می‌شده است. جرم سرقت از با سابقه‌ترین جرایم بشری است که در جامعه‌های مختلف به شیوه‌های گوناگون دیده می‌شود. در بین انواع سرقت‌ها، سرقت مسلحانه پدیده‌ای است که همزمان امنیت مالی و جانی افراد و جامعه را برهم می‌زند و از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

با گذشت زمان با توجه به تغییری که در نحوه انجام انواع سرقت‌های مسلحانه رخ داده است لازم است شیوه‌ها و روش‌های پیشگیری از آن نیز متناسب با این تغییرات متحول شود. با توجه به موارد مذکور و نیز با عنایت به مسئولیت پلیس آگاهی در مقابله با این گونه مجرمان و کشف سرقت‌های مسلحانه واقع شده در سطح کشور، ضرورت تدوین و تنظیم یک روش واحد برای پی‌جویی ضروری به نظر می‌رسد؛ هر چند عوامل و شرایط ممکن می‌توانند بر نحوه پیگیری تأثیرگذار بوده و تفاوت‌هایی در بعضی بخش‌ها احساس شده لیکن چهارچوب کلی کار امری است ثابت که می‌بایست مورد توجه افسران تحقیق قرار گیرد.

بیان مسئله

سرقت دارای حالات گوناگونی است که شامل سرقت‌های عادی، سرقت به عنف و سرقت مسلحانه که در همه آن‌ها اموال دیگری توسط سارقان به سرقت می‌رود. در بین انواع سرقت، سرقت مسلحانه جزء خشن‌ترین آن‌ها بوده که علاوه بر خسارت مالی ناشی از سرقت، عموماً باعث بروز آسیب‌های جسمی و از همه بدتر روحی و روانی می‌گردد که جبران آن گاه غیر ممکن است. در شرایط امروزی با توجه به مجموعه عواملی از جمله فراوانی و سهل‌الوصول بودن سلاح‌های گرم، سارقان با کم‌ترین هزینه اقدام به تهیه آن نموده و با تشکیل یک گروه دو یا سه نفره یا بیشتر، به انجام سرقت‌های مسلحانه مبادرت می‌نمایند که گاهی افزون بر سرقت، جرائم دیگری همچون قتل، جرح، تجاوز و غیره را نیز مرتکب می‌شوند. از آنجایی که سرقت مسلحانه، امنیت مالی و جانی افراد و جامعه را برهم می‌زند دارای اهمیت فوق‌العاده‌ای است، زیرا ضمن آنکه انگیزه افراد جامعه را برای تلاش و کسب دارایی و

ثروت تضعیف می‌نماید، تسهیل‌کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی است و به دنبال آن در بنیادهای نظم عمومی و اجتماعی تزلزل به وجود می‌آورد و مجوز و رفع نیازهای فردی از طریق تجاوز به اموال و انتخاب ثروت به عنوان شیوه‌ای برای امرار معاش و انباشت دارایی می‌شود و در نتیجه زمینه را برای تقویت خرده فرهنگ‌های بزهکار و ظهور و شیوع سایر جرائم اجتماعی، هموار می‌سازد. با گذشت زمان شیوه‌ها و روش‌های ارتکاب انواع سرقت خصوصاً سرقت مسلحانه تغییر یافته است، به طوری که سارقان از آخرین فنون و تاکتیک‌ها برای انجام مقاصد خود استفاده می‌کنند و به همین منظور شیوه‌ها و روش‌های پیشگیری و کشف آن نیز متناسب با این تغییرات متحول شده است.

در استان کرمان وجود مناطق و سرزمین‌های کویری لم یزرع از یک سو و خلاء انتظامی از سوی دیگر، محیط امنی را برای افراد سود جو و فرصت طلب به وجود آورده است. استان کرمان از جمله استان‌هایی است که مناطق محروم بسیار دارد و این امر، استان را مستعد جذب سلاح‌های غیر مجاز توسط اقشار مختلف از جمله قاچاقچیان، اشرار، اراذل و اوباش، ساکنان مناطق دور افتاده به بهانه دفاع از خود... کرده است. این معضل هم‌چنین موجب سؤاستفاده افراد سود جو گردیده است که با پرداخت وجه خیلی نازل، سلاحی خریداری و اقدام به سرقت از بانک، مغازه‌های طلا فروشی، سرقت خودرو، راهزنی مسلحانه و مانند آن، نمایند و باعث تشویش خاطر مردم و مسئولان می‌شوند.

با توجه به رعب و وحشتی که سرقت‌های مسلحانه در مردم ایجاد می‌کند و از آنجایی که برخی از سرقت‌های مسلحانه کشف نمی‌گردند و عدم کشف آن تأثیرات سوئی در جامعه ایجاد می‌کند، از همین رو، موارد فوق محقق را بر آن داشت تا بررسی نماید، علل مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه کشف نشده در استان کرمان کدامند؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

در فرآیند کشف جرم به ویژه سرقت‌های مسلحانه، عوامل مختلفی از جمله عوامل سازمانی و فردی و... مؤثرند و چنانچه این فرایند با تفکر و شیوه صحیح و اصولی انجام شود، قطعاً در مراحل مختلف هر یک از عوامل تأثیرات خاص خود را خواهند داشت. بدون شک وقوع جرایمی مثل سرقت مسلحانه‌ای که کشف نمی‌شود، علاوه بر تشدید احساس ناامنی در سطح جامعه، افکار عمومی را نیز در خصوص عملکرد پلیس خدشه دار می‌سازد. بنابراین بایستی انتظارات جامعه از پلیس را در مبارزه با کسانی که حق دیگران را زیر پا می‌گذارند و مالی را به زور به سرقت می‌برند و یا در حین سرقت مسلحانه جانی را می‌ستانند مرتفع گردد. با توجه به تأثیرات مخربی که این گونه سرقت‌ها در جامعه از خود به جای می‌گذارد. با وجود این، در بسیاری از مواقع پرونده‌های این گونه سرقت‌ها کشف نمی‌گردد. عدم کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه و گاهی تأخیر در کشف آنها موجب می‌گردد از یک سو، اقتدار ناجا تضعیف گردد و از سوی دیگر، باعث کاهش انگیزه کارآگاهان ویژه سرقت مسلحانه به علت ناتوانی در کشف می‌شود. از بعدی دیگر احساس ناامنی مضاعفی را در جامعه در پی خواهد داشت.

اهداف تحقیق

هدف این تحقیق در وهله اول بررسی عوامل مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه کشف نشده استان کرمان می‌باشد. علاوه بر هدف اصلی، اهداف فرعی این تحقیق نیز به شرح زیر می‌باشد:

۱- تعیین میزان تأثیر هدایت عملیاتی نامناسب در کشف نشدن پرونده‌های سرقت مسلحانه؛

۲- تعیین میزان تأثیر اقدامات اطلاعاتی نامناسب در کشف نشدن پرونده‌های سرقت مسلحانه؛

۳- تعیین میزان تأثیر عدم استفاده از فناوری‌های نوین در کشف نشدن پرونده‌های سرقت مسلحانه؛

۴- تعیین میزان تأثیر مدیریت زمان نامناسب کشف نشدن پرونده‌های سرقت مسلحانه.

فرضیه‌های تحقیق

۱- بین هدایت عملیاتی مناسب و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه رابطه وجود دارد.

۲- بین اقدامات اطلاعاتی و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه رابطه وجود دارد.

۳- بین استفاده از فناوری‌های نوین و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه رابطه وجود دارد.

۴- بین مدیریت زمان و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه رابطه وجود دارد.

جامعه آماری

حجم نمونه در این پژوهش، شامل ۱۰ مقام قضایی که دارای سابقه خدمت در پرونده‌های سرقت مسلحانه بوده‌اند و ۱۴۹ نفر از افسران پلیس آگاهی استان کرمان می‌باشند که دارای مدرک تحصیلی دیپلم به بالا و حداقل دارای ۵ سال سابقه خدمت در این قسمت را دارا می‌باشند (مجموعاً ۱۵۹ نفر). روش نمونه‌گیری از افسران آگاهی به صورت جزء شماری از جامعه ۳۸۰ نفری پلیس آگاهی کرمان بوده که بر اساس فرمول کوکران انجام گرفته است.

روش تحقیق

از آنجایی که این تحقیق به بررسی نظرات و نگرش‌های تعداد زیادی از پاسخ‌گویان می‌پردازد، بهترین روش برای گردآوری اطلاعات روش توصیفی - پیمایشی است. در این تحقیق در ابتدا پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۲۸ سؤال بسته و یک سوال باز تهیه شد

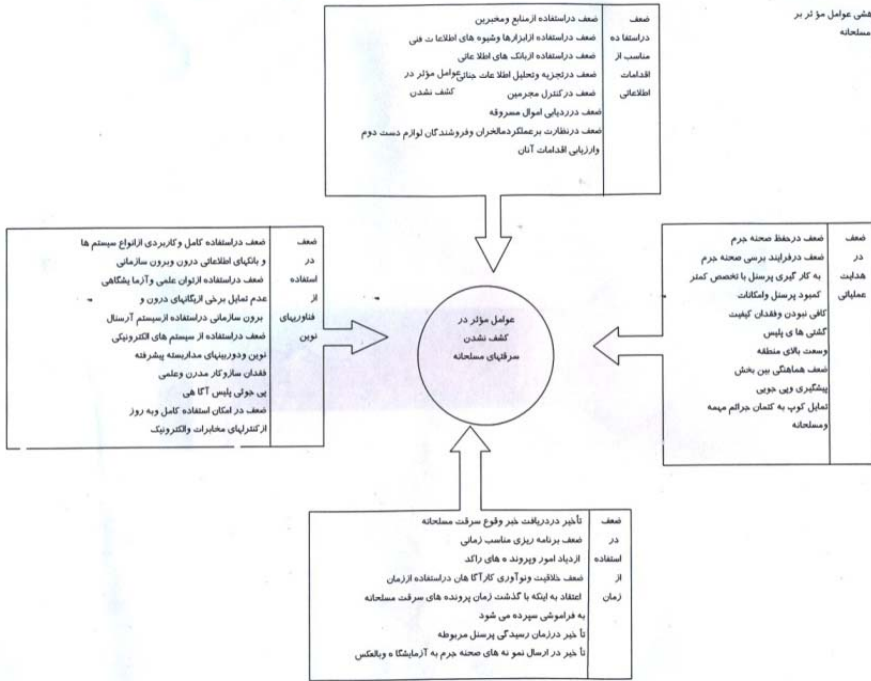
و پس از حصول اطمینان از روایی آن، پرسش‌نامه در اختیار جامعه آماری قرار گرفت. بعد از تکمیل پرسش‌نامه جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و ضریب پایایی آن از نرم افزار SPSS و آزمون «کرونباخ» استفاده گردید. لازم به توضیح است که مقدار ضریب «آلفای کرونباخ» معادل ۰/۹۱۸۲ می‌باشد که نشان دهنده پایایی و اعتبار خوب پرسش‌نامه می‌باشد.

پیشینه تحقیق

محقق جهت بهره‌گیری از تحقیقات و تألیفات دیگر محققان و مؤلفان در خصوص موضوع تحقیق با مراجعاتی که به بانک اطلاعاتی دانشگاه علوم انتظامی و دافوس و مرکز تحقیقات و پژوهش‌های ناجا و مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران وابسته به وزارت علوم نموده است دریافته که هیچ مطالعه‌ای در این خصوص یعنی بررسی علل سرقت‌های مسلحانه کشف نشده، انجام نشده است. با این همه، تحقیقاتی مشابه در رابطه با سرقت‌های مسلحانه انجام شده که عبارتند از:

الف) پژوهش راجر میتوز (۱۹۴۸) در فرانسه به ترجمه شهرام نقدیانی که در پژوهش خود به گرایش‌های نو در سرقت مسلحانه و شگردهای سارقان پرداخته است.

نمودار ۱-۲: الگوی پژوهش عوامل مؤثر بر کشف شدن سرقت‌های مسلحانه

ب) محققان خلعتبری، عبدالحسین (۱۳۸۰) با عنوان «مهاجران و سرقت‌های مسلحانه تهران بزرگ» که فرضیه‌های زیر را در برداشته است:

- ۱- میزان شیوع سرقت مسلحانه در بین مهاجران بیش از غیر مهاجران است.
- ۲- محیط جغرافیایی و اقلیمی در گرایش افراد به سرقت‌های مسلحانه نقش دارد.
- ۳- بین بافت قومی و فرهنگی و گرایش افراد به سرقت‌های مسلحانه رابطه وجود دارد.
- ۴- سهل‌الوصول بودن سلاح موجب گرایش به سرقت‌های مسلحانه می‌شود.
- ۵- بین گمنامی و سرقت‌های مسلحانه ارتباط وجود دارد.
- ۶- طراز پائین هوشی در گرایش به سرقت‌های مسلحانه نقش دارد.

نتایج پژوهش او به شرح زیر است

میزان شیوع سرقت مسلحانه در بین مهاجران بیش از غیر مهاجران است. بین پدیده گمنامی، طراز هوشی و میزان سرقت مسلحانه رابطه معنی داری وجود دارد. عوامل جغرافیایی و اقلیمی، قوم شناختی و فرهنگی در گرایش به سرقت مسلحانه نقش دارند.

ج) احمدی، احمدرضا (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان «تأثیر عوامل انتظامی مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها در شهر تهران بزرگ» عوامل انتظامی پیشگیرانه استقرار پلیس با سلاح گرم در داخل بانک، و مؤثرترین عامل انتظامی مقابله در جلوگیری از سرقت‌های مسلحانه بانک و هم‌چنین استفاده از افسران با تجربه و مؤثرترین عامل حفاظتی در بانک‌ها راه اندازی سیستم‌های الکترونیکی و آژیر خطر و دوربین مداربسته را بررسی می‌کند.

مبانی نظری

سرقت از جمله جرایمی است که در تمام ادوار تاریخی به عنوان یک پدیده اجتماعی مجرمانه مورد تنفر و انزجار عمومی بوده است بنابراین در همه شرایع و آیین‌های مذهبی و قوانین ملتها سرقت امری نامشروع و با عکس العمل و کیفر شدید مواجه بوده است. تنها استثنایی که در این زمینه دیده می‌شود آن است که بنا به نوشته منتسکو در کتاب روح القوانین ارتکاب سرقت در میان قوم اسپارت مجاز بوده است. او در این باره می‌نویسد: جوانان اسپارت در مواقع بخصوص و بر حسب امر رؤسا و فرماندهان خود مبادرت به سرقت می‌کردند، چون آنها موظف بودند که معاش خود را شخصاً تأمین کنند. به علاوه هدف دیگر مجاز بودن سرقت در میان قوم اسپارت آن بوده است که مردم در حفظ اموال خود مراقبت و دقت بیشتری به عمل آورند (ولیدی، ۱۳۶۹: ۱۵۳).

در قانون مجازات اسلامی، ماده ۱۹۷ جرم سرقت این گونه تعریف شده است: سرقت عبارت است از ربودن مال دیگری به طور پنهانی.

سرقت یکی از جرایم مهم اغلب جوامع است و عملی است که تقریباً در کلیه جوامع دیده می‌شود. این جرم در گذشته‌های دور نیز وجود داشته و به اشکال مختلف انجام گردیده است. این جرم بعد از قتل با سابقه‌ترین جرایم است، که دستخوش تحولات و تغییرات زیادی شده و شکل انجام آن در زمان‌های متفاوت و در جوامع مختلف تغییر نموده است. با وجود این چیزی که از زمان پیدایش آن تاکنون ثابت بوده، زشتی و مذموم بودن ماهیت آن است که همواره وجود داشته و با مرتکب آن مقابله و برخورد گردیده است. گذشت زمان بر این پدیده، نظیر تمام امور اثر گذاشته و تحولاتی در آن به وجود آورده است به طوری که شکل انجام شیوه‌های وسایل و ابزار مورد استفاده، نوع مال و اشیاء مسروقه و ... و همچنین وضعیت سارقان از جهات گوناگون تغییر نموده است. امروزه اغلب سرقتها با برنامه‌ریزی و با بهره‌وری از امکانات فنی پیشرفته انجام می‌شود و سرقت نیز متناسب با اقدامات سارقان متحول گردیده و به صورتی علمی و حساب شده در آمده است. یادآوری می‌شود، موارد مسائل مختلفی که موجب گرایش به سرقت می‌گردد در عصر کنونی بسیار پیچیده‌تر از گذشته است و به همین علت مقابله با آن دشوارتر از قبل است و در این راه مشکلات فراوانی وجود دارد (حسینی، ۱۳۶۶: ۱-۲).

عناصر تشکیل دهنده سرقت

جرم سرقت نیز همچون هر جرم دیگر ۳ عنصر عمومی دارد که عبارتند از: (۱) عنصر قانونی (۲) عنصر مادی (۳) عنصر روانی که به ترتیب به بررسی اجمالی آنها می‌پردازیم:

(۱) عنصر قانونی جرم سرقت

در حقوق جزایی فعلی ایران، مواد ۱۹۷، ۱۸۵ تا ۲۰۳ قانون مجازات اسلامی و مواد ۶۷ تا ۷۱ از قانون مجازات نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۱/۵/۱۸ عنصر قانونی جرم سرقت را تشکیل می‌دهند.

(۲) عنصر مادی جرم سرقت

عنصر مادی این جرم عبارتند از:

(الف) فعل مرتکب: یعنی نظر بد به مال دیگری داشتن و بردن آن.

(ب) موضوع جرم: مال متعلق به دیگری باشد.

(ج) وسیله ارتکاب جرم: نوع وسیله در تحقق جرم سرقت به هر شکلی که باشد تأثیری ندارد.

(ه) نتیجه مجرمانه: یعنی بردن مال شرط است و منظور از بردن مال خارج کردن مال از حیطه تصرفات مالکانه مالک است (جرم سرقت از جرایم مقید است).

(د) رابطه علیت: برای تحقق جرم سرقت لازم است که بردن مال ناشی از فعل مرتکب باشد.

(۳) عنصر روانی جرم سرقت

از نظر روانی شرایط زیر برای تحقق جرم سرقت لازم است:

(الف) سارق علم داشته باشد که مال متعلق به غیر است.

(ب) دارای سوء نیت عام باشد (یعنی بخواهد که عمل مادی و ربودن را انجام دهد).

(ج) دارای سؤنیت خاص باشد.

(د) انگیزه در تحقق جرم سرقت بی‌تأثیر است و ممکن است در موارد استثنایی سرقت موجب حد را به سرقت تعزیری تبدیل کند (رحیمی نژاد، ۱۳۸۷: ۱۱۰-۱۰۹).

تعریف سرقت مسلحانه

هرگاه سارق با اسلحه، امنیت مردم یا جاده را بر هم بزند رعب و وحشت ایجاد کند از مصادیق سارق مسلح است و در صورت داشتن نیت سرقت، سرقت مسلحانه محقق می‌شود. همچنین اگر دو یا چند نفر با اجتماع و مواضع قبلی و با سلاح به بانک‌ها یا صرافی‌ها یا جواهر فروشی‌ها و به طور کلی به هر محلی که در آن وجوه نقد یا اوراق بهادار یا سایر اشیاء قیمتی وجود داشته باشد به نیت سرقت و ربودن اموال وارد شوند، به آن سرقت مسلحانه می‌گویند (قربانی، ۱۳۷۲: ۴۳۵-۴۳۶). همچنین هرگاه فرد یا افرادی مسلحانه در امر سرقت یا قطاع الطريق "راهنزی" امنیت مردم یا جاده را برهم بزنند رعب و وحشت ایجاد کنند مرتکب جرم مسلحانه شده‌اند.

همان طور که قبلاً نیز بیان شد از دیدگاه انتظامی و کارآگاهان کشف جرم، سرقت مسلحانه به دو نوع تقسیم می‌شود: ۱- سرقت مسلحانه با سلاح گرم؛ ۲- سرقت مسلحانه با سلاح سرد (قربانی، ۱۳۷۸: ۴۳۲).

سرقت‌های مسلحانه معمولاً به ۱۲ دسته مختلف به شرح زیر تقسیم می‌شود:

۱. سرقت مسلحانه از بنگاه‌ها و مؤسسات اقتصادی مثل بانک‌ها.
۲. سرقت مسلحانه از تحصیل داران و افرادی که پول هنگفتی را از بانک‌ها دریافت می‌کنند.
۳. سرقت مسلحانه از مراکز تجاری و مغازه‌ها.
۴. سرقت مسلحانه وسایل نقلیه (اتومبیل و موتورسیکلت).
۵. سرقت مسلحانه از طلا و جواهر فروشان و صرافان کیفی.
۶. سرقت مسلحانه از طلا فروشانی که عادت دارند پس از بستن مغازه طلاجات‌شان را باخود به منزل حمل کنند.
۷. سرقت مسلحانه از خودرو حامل پول‌های بانک.
۸. سرقت مسلحانه از کارخانه‌ها و کارگاه‌ها و شرکت‌های حمل و نقل.
۹. سرقت مسلحانه از منازل.

۱۰. سرقت مسلحانه از دامداری‌ها.

۱۱. سرقت مسلحانه از اشخاص.

۱۲. راهزنی مسلحانه "قطاع الطريق" (خلعتبری، ۱۳۸۱: ۳۴).

توماس گیبر و همکارانش (۱۹۸۷) از سرقت مسلحانه طبقه‌بندی دقیق‌تری ارائه کرده و بر آن اساس سارقان مسلح اماکن تجاری را به ۴ گروه سابقه‌دار، حرفه‌ای، پرکار و موردی تقسیم می‌کنند. از طرفی در تقسیم‌بندی دیگر می‌توان سارقان مسلح را به سه دسته آماتورها (مبتدی‌ها) نیمه حرفه‌ای‌ها، و حرفه‌ای‌ها نیز تقسیم نمود (متیوز، ۱۳۸۵: ۲۸).

کشف علمی جرایم

کشف جرم به کلیه اقداماتی گفته می‌شود که حین یا پس از وقوع جرم به منظور شناسایی، جمع‌آوری، بررسی، تجزیه و تحلیل آثار و دلایل جرم، شناسایی و دستگیری متهم و بازجویی از او در جهت روشن شدن حقیقت و انتساب یا عدم انتساب جرم به متهم و نهایتاً صدور حکم قضایی صورت می‌گیرد (شریفی، ۱۳۸۱: ۶۶).

قانون مجازات اسلامی در ماده ۲ جرم را این چنین تعریف می‌کند "هر فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد، جرم محسوب می‌شود" (کمالات، ۱۳۸۶: ۱۲).

با این توصیف یکی از مشکلاتی که جامعه امروز ما با آن مواجه است تکرار جرم به وسیله بزهکاران حرفه‌ای است. قوانین ما در تعقیب مجرمان هیچگونه نارسائی ندارد اما آنچه موجب تخریب تبهکاران می‌شود، فقدان مدارک کافی و متقن در مورد وقوع جرم به وسیله مجرم می‌باشد. امروزه مدارک و آثاری که پلیس ارائه می‌دهد از صحنه جرم با وسایل علمی جمع‌آوری می‌شود. این آثار هر قدر هم که مخفی باشد آشکار شده و به عنوان دلایل مستند علیه مجرم به کار می‌رود: "کشف علمی جرایم مجموعه‌ای از دانش‌ها و اندوخته‌های علوم پزشکی و حقوقی است که در ارتباط با

علوم دیگر می‌باشد". این علم به طور روشمند به بررسی و تجزیه و تحلیل مدارک مکشوفه از صحنه جرم می‌پردازد. از سوی دیگر کشف علمی جرایم شامل چندین قاعده کلیمی باشد که یکی از این قواعد عبارت است از ارتباط این علم با علوم همانند ریاضیات، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی، انسان‌شناسی و بسیاری از علوم دیگر می‌باشد (افتخار زاده، ۱۳۷۱).

روش‌های و انواع کشف

الف) بخشی از عملیات کشف، ناشی از ثبت مشخصات اتومبیل‌های افراد سارق بانک در سیستم‌های رایانه‌ای و گشت‌زنی اکیپ‌های گشت آشکار و پنهان و کنترل خودروهای عبوری است.

ب) کشف از طریق اجرای طرح‌های مهار.

ج) حضور گشت‌ها و اکیپ‌ها در حین سرقت.

د) کشف از طریق اطلاعات حاصل از منابع و مخبران و اطلاعیه‌های مردمی.

س) دستگیری یکی از افراد باند در سایر جرایم.

ص) دستگیری یکی از مجرمین به صورت اتفاقی و از روی ظن و گمان.

ط) کشف از طریق اطلاعات واصل از سایر مجرمان و متهمان.

ع) کشف از طریق نفوذ به درون شبکه‌ها و تشکیلات مجرمان.

ف) کشف وابسته به اقرارها و اعترافات متهمان دستگیر شده.

ق) کشف بر اثر ردیابی و پی‌جویی چک‌های مسافرتی و چک‌های سرقتی از بانک.

ل) کشف بر اساس آثار به جا مانده در صحنه جرم.

م) کشف بر اثر بررسی سلاح‌های مورد استفاده و تطبیق در بانک اطلاعات.

ن) کنترل مجرمان حرفه‌ای و سابقه دار.

ه) کنترل رفتار و عملکرد کارکنان مظنون بانک.

و) کنترل و تحقیق از صرافی‌ها (بیابانی، ۱۳۹۰: ۱۶۵-۱۶۱).

چگونگی کشف سرقت‌های مسلحانه

باید توجه داشته باشیم که برابر نص صریح قانون، سرقت، چه با سلاح گرم و چه با سلاح سرد انجام گیرد، مسلحانه تلقی می‌شود؛ حتی ممکن است سلاح قلبی، بدلی، پلاستیکی و یا دست ساز باشد. در آمارها، سرقت با سلاح‌های قلبی سرقت مسلحانه منظور می‌شود. زیرا برای مالباخته سلاح و افعی تصور می‌شود و پس از دستگیری است که قلبی بودن آن معلوم می‌گردد. (که در این صورت سرقت مسلحانه به حساب نمی‌آید).

با توجه به تجربیات به دست آمده، موارد زیر در کشف سریع سرقت‌های مسلحانه نقش بسیاری دارد:

- ۱- سرعت عمل در اطلاع از مکان و زمان سرقت؛
- ۲- اطلاع از تعداد سارقان در صحنه و وضعیت ظاهری آنان؛
- ۳- نوع و رنگ وسیله نقلیه مورد استفاده و جهت حرکت آنان برای فرار از صحنه؛
- ۴- آشنایی و اطلاع دقیق از منطقه‌ای که سرقت در محدوده آن واقع شده است (اردکانی، ۱۳۸۴: ۲۱۲).

هدایت عملیاتی

یکی از عواملی که در کشف جرم تأثیرگذار است هدایت عملیاتی مناسب می‌باشد. هدایت عملیات، نحوه هدایت و راهنمایی‌های لازم پیرامون وقوع جرایم جنایی که غالباً به روش مستقیم (حضور در محل جنایت) و غیر مستقیم (هدایت عملیات با بیسیم یا تلفن و ...) توسط فرمانده صورت می‌گیرد (رستمی، ۱۳۸۶: ۹۵).

طرح‌ریزی عملیات پی‌جویی سرقت، مستلزم پیگیری، پردازش، تحقیق و تجسس توسط نیروهایی است که از دانش لازم در جرم‌یابی بهره‌مند باشند و طرق پی‌جویی را مبتنی بر آنچه که در طرح انشاء می‌گردد، به صورت دقیق، منطقی و مستمر و با رعایت کامل حفاظت در گفتار شکل دهند. در این میان، نقش نیروهای مداخله‌گر در طرح و میزان مأموریت و وظایف آنان و نوع ارتباط آنان با رئیس و مسئول اجرای

طرح بایستی کاملاً مشخص باشد تا از تجمیع روابط تنظیم شده رهیافت و راهکار شناسایی و دستگیری مجرم با مجرمان حاصل گردد.

یکی از شرایط عمده و اساسی در کارآگاهان مجری طرح، نحوه ورود و نگاهی است که به مسائل جنایی به عنوان موضوعات تحقیق دارند که بر اساس آن باید فرضیات مختلف جرایم و سرقتها را با معاینه صحنه‌های وقوع جرم و سرقت پیش‌بینی کنند و راهکارهای مؤثر در جرم‌یابی را با تقسیم وظایف، تدارک بینند. با وصف مزبور در طرح‌ریزی فرآیندها، تحصیل واقیعت علل وقوع جرائم و سرقتها و پیدایش و کشف رابطه یا روابط منطقی بین جرم، سوژه و سارق با معاینات دقیق از صحنه‌ها ملاحظه اشیاء و پدیده‌ها است و لزوماً فرضیه‌یابی کارآگاهان مجری طرح با تسلط به علم تحقیق در مسائل جنایی، امری اجتناب‌ناپذیر است (خوش زاد و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۶۱-۱۵۹).

اقدامات اطلاعاتی و نقش آن در کشف علمی جرائم

کارآگاهان با استفاده از منابع، مخبران، بانک اطلاعاتی و عوامل اطلاعاتی و مورد اعتماد محلی، جهت کسب آخرین اخبار و اطلاعات در محل حادثه تلاش می‌نمایند و از شهود محلی و سایر کسانی که به انحاء مختلف از مسئله جنائی (قتل، سرقتها‌های مسلحانه و...) اطلاعاتی دارند، اخبار را کسب می‌نمایند. یکی از روش‌های کسب اطلاعات، استفاده از اخبار و اطلاعات بانک اطلاعاتی است. سیستم بانک اطلاعاتی به طور کلی چیزی بیش از یک سیستم رایانه‌ای نگهداری داده‌ها نیست. بانک اطلاعاتی، مجموعه‌ای از داده‌های ثابت است که توسط سیستم‌های کاربری در بعضی از مؤسسات مورد استفاده قرار می‌گیرد. ساز و کارهای متعددی برای نگهداری اطلاعات و تشکیل حافظه سازمانی یا مخزن تجارب وجود دارد که می‌توان آنها را به دو دسته بایگانی دستی (سنتی) و بایگانی رایانه‌ای تقسیم کرد. نمونه ساده حافظه سازمانی پرونده‌هایی مجرمان و یا کارت زندانیان است که در فایل‌ها و زکن‌ها

نگهداری می‌شود و برای مقاصد مشخص در دسترسی کارآگاهان و کارشناسان قرار می‌گیرد (بیابانی، ۱۳۸۴: ۵۷۹).

بانک‌های اطلاعاتی به دو گروه درون سازمانی و برون سازمانی تقسیم می‌شوند. بانک‌های اطلاعاتی درون سازمانی شامل بانک اطلاعاتی گذرنامه، بانک اطلاعات افراد، بانک اطلاعات شماره‌گذاری، بانک اطلاعات گواهینامه، بانک اطلاعات بایگانی جنایی، بانک اطلاعات جامع نیروی انسانی، سامانه خودرو و موتورهای سرقت می‌باشد. بانک‌های اطلاعاتی برون سازمانی شامل، بانک اطلاعات خانوار، بانک اطلاعات کارت هوشمند سوخت، بانک اطلاعات زندانیان، بانک خطوط ارتباطی و غیره است (طالبیان، ۱۳۸۷: ۳۴).

فناوری

فناوری عبارت است از کاربرد علم برای تولید محصول و خدمات و به عبارت دیگر توانایی به کارگیری چهار جزء سخت افزار، نرم افزار، (اطلاعات و دانش افزار) مهارت‌های انسانی و مدیریت (سازمان افزار). (حاج حسینی، ۱۳۸۴). از جمله فناوری‌هایی که در زمینه کشف جرم مورد استفاده قرار می‌گیرند، DNA و سیستم ارسنال می‌باشد.

سیستم ارسنال در آزمایشگاه فیزیک جنایی مرکز تشخیص هویت پلیس آگاهی ناجا، توسط کارشناسان کشور روسیه نصب و راه اندازی شده است که راهکاری نوین برای کشف جرائم مربوط به سلاح گرم محسوب می‌شود. مطالعات بر روی این سیستم از سال ۱۹۹۳ در شرکت «پاپیلون» روسیه آغاز گردید که به طراحی سیستم حاضر منجر گردید. سیستم موجود در آزمایشگاه فیزیک جنایی چهارمین نمونه از سیستم ارسنال است. هدف از طراحی چنین سیستمی تشکیل یک آرشیو نسبتاً کامل از پرونده‌های مربوط به سلاح گرم به همراه تصاویر اسکن شده از گلوله‌ها و پوکه‌های مربوط و مقایسه هر پرونده جدید که شامل گلوله یا پوکه جنایی باشد با

تمام سوابق موجود در آرشیو و در نهایت اعلام نتیجه این مقایسه است مبنی بر این که آیا مورد مشابهی برای پرونده مطروحه وجود دارد یا خیر؟

با توجه به ارتباط احتمالی صحنه‌های مختلف تیراندازی و ضرورت نگهداری سوابق آثار گلوله و پوکه در سیستم‌های رایانه‌ای به منظور مقایسه نمونه‌های موجود در بانک اطلاعاتی ایجاد شده، در این مرکز از سیستم مقایسه و طبقه‌بندی اتوماتیک گلوله و پوکه آرسنال استفاده می‌شود. این سیستم دارای مشخصات منحصر به فردی برای تصویربرداری، فشرده‌سازی و مقایسه تصاویر می‌باشد. اظهار نظر نهایی در جهت اثبات ارتباط حوادث تیراندازی‌های مختلف در حوزه جغرافیایی مختلف و یا مشابه و در مقاطع زمانی مختلف با یکدیگر و در نهایت اثبات به کارگیری یک سلاح واحد در صحنه‌های وقوع متفاوت از جمله اقداماتی است که در این بخش صورت می‌پذیرد. این سیستم، راه حل مناسبی برای کشف علمی جرائم مربوط به سلاح گرم محسوب می‌شود. با استفاده از این سیستم امکان دسترسی سریع به پرونده‌های قبلی و مقایسه اتوماتیک موارد جدید با موارد سابق را فراهم می‌کند (بابایی و همکاران، ۱۳۸۳: ۶۵-۶۲).

نتیجه‌گیری و تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها

پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها پیرامون موضوع پژوهش، بهره‌برداری صحیح و علمی از نظرات اخذ شده و تعمیم آن به کل جامعه به منظور ارائه راه‌حل‌های منطقی و اصولی جهت بهبود روش‌ها و رفع مشکلات و چالش‌های احتمالی موجود در این فرایند، تجزیه و تحلیل‌های لازم در خصوص دیدگاه‌های ارائه شده به تفکیک هر فرضیه به صورت علمی انجام پذیرفت که نتایج به شرح ذیل حاصل گردید:

فرضیه اول

بین هدایت عملیاتی مناسب و کشف سرقت‌های مسلحانه رابطه وجود دارد. جهت بررسی این فرضیه از گویه‌های ۱ تا ۸ پرسش‌نامه استفاده گردید، به طوری که هر یک از این گویه‌ها با یکدیگر جمع و مجدداً در سه سطح کم، متوسط و زیاد کدگذاری گردیدند. ۲۸/۳ درصد معتقدند رابطه بین هدایت عملیاتی مناسب و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه در حد متوسط است، اما ۷۱/۷ درصد این رابطه را در حد زیاد توصیف نموده‌اند.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون کاسکویر یک متغیره استفاده شده است. تحت فرض صفر، اگر عامل هدایت عملیاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر نداشته باشد انتظار می‌رود فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد انتظار برابر باشد. اما اگر عامل هدایت عملیاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر داشته باشد باید بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده اختلاف معنی داری وجود داشته باشد (فرض یک).

تأثیر	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	اختلاف
متوسط	45	79.5	-34.5
زیاد	114	79.5	34.5
مجموع	159		

ضعف در هدایت عملیاتی مناسب	
29.943	آماري خي دو χ^2
1	درجه آزادي
000 .	سطح معنی داری مجاز

a 0 cells (. 0%). have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 79. 5.

با توجه به مقدار آمار χ^2 که برابر ۹۴۳.۲۹ و سطح معنی‌داری Asymp. Sig. که برابر ۰.۰۰۰ می‌باشد اختلاف بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده معنی‌دار است، فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت عامل ضعف در هدایت عملیاتی مناسب در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه تأثیرگذار می‌باشد.

با توجه به اهمیت و ارجحیت ویژه‌ای که هدایت عملیاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه دارد از همین رو تقویت فرآیند بررسی صحنه جرم، حفظ صحنه جرم، استفاده از کارکنان متخصص و با تجربه، رفع کمبود کارکنان و امکانات، افزایش و تقویت کیفیت گشتی‌ها در سطح شهر، افزایش تعداد حوزه‌های کشف جرم در سطح منطقه، پوشش مناطق برون شهری و روستایی، ایجاد ارتباط مناسب بین بخش‌های پیشگیری و پی‌جویی و آموزش‌های مناسب توسط افراد خبره و با تجربه در واقع نقش هدایت عملیاتی را تقویت نموده و باعث افزایش کشف سرقت‌های مسلحانه می‌گردد، افزایش کشف نیز به دلیل دستگیری سارقان مسلح خود به خود باعث کاهش وقوع سرقت‌های مسلحانه می‌گردد.

فرضیه دوم

«بین اقدامات اطلاعاتی و کشف پرونده‌های سرقت‌های مسلحانه رابطه وجود دارد.» جهت بررسی این فرضیه از گویه‌های ۹ تا ۱۵ پرسش‌نامه استفاده گردید به طوری که هر یک از این گویه‌ها با یکدیگر جمع و مجدداً در سه سطح کم، متوسط و زیاد کدگذاری گردیدند. اطلاعات آماری نشان می‌دهد ۲۸/۹ درصد معتقدند رابطه بین اقدامات اطلاعاتی و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه در حد متوسط است اما ۷۱/۱ درصد این رابطه را در حد زیاد توصیف نموده‌اند.

تحت فرض صفر، اگر عامل ضعف اقدامات اطلاعاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر نداشته باشد، پیش‌بینی می‌شود فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد انتظار برابر باشد. اما اگر عامل ضعف اقدامات اطلاعاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر داشته باشد باید بین فراوانی مورد پیش‌بینی و فراوانی مشاهده شده اختلاف معنی‌داری وجود داشته باشد (فرض یک).

تأثیر	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	اختلاف
متوسط	46	79.5	-33.5
زیاد	113	79.5	33.5
مجموع	159		

ضعف اقدامات اطلاعاتی	
آماري خي دو χ^2	28.233
درجه آزادی	1
سطح معنی‌داری مجاز	.000

a 0 cells (.0%). have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 79.5.

با توجه به مقدار آمار χ^2 که برابر ۲۳۳.۲۸ و سطح معنی‌داری *Asymp. Sig* که برابر ۰.۰۰۰ می‌باشد اختلاف بین فراوانی مورد انتظار و فراوانی مشاهده شده معنی‌دار است فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود بنابراین می‌توان گفت عامل ضعف اقدامات اطلاعاتی در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه تأثیرگذار می‌باشد. با عنایت به اهمیت و ارجحیت ویژه‌ای که اقدامات اطلاعاتی در کشف سرقت‌های مسلحانه دارد، از این رو، تقویت استفاده از منابع و مخبران، ابزار شیوه‌های اطلاعاتی

فنی، بانک‌های اطلاعاتی، افزایش قدرت تجزیه و تحلیل جنایی کارکنان، کنترل مجرمان سابقه‌دار، انجام اقدامات لازم در رابطه با ردیابی اموال مسروقه و افزایش نظارت بر عملکرد مالخران و فروشندگان لوازم دست دوم و ارزیابی اقدامات آنان در واقع نقش اقدامات اطلاعاتی را تقویت می‌نماییم و استفاده بهینه و تقویت اقدامات اطلاعاتی نیز باعث افزایش کشف سرقت‌های مسلحانه می‌گردد و از نتایج اصلی افزایش کشف نیز به دلیل دستگیری سارقان کاهش وقوع سرقت‌های مسلحانه است.

فرضیه سوم

«بین استفاده از فناوری‌های نوین و کشف سرقت‌های مسلحانه رابطه وجود دارد.» جهت بررسی این فرضیه از گویه‌های ۱۶ تا ۲۱ پرسش‌نامه استفاده گردید به طوری که هر یک از این گویه‌ها با یکدیگر جمع و مجدداً در سه سطح کم، متوسط و زیاد کدگذاری گردیدند.

اطلاعات آماری نشان می‌دهد ۱۷ درصد معتقدند رابطه بین استفاده از فناوری‌های نوین و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه در حد متوسط است اما ۸۳ درصد میزان رابطه را در حد زیاد توصیف نموده‌اند.

تحت فرض صفر، اگر عامل ضعف استفاده از فناوری‌های نوین در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر نداشته باشد پیش‌بینی می‌شود فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد پیش‌بینی برابر باشد. اما اگر ضعف استفاده از فناوری‌های نوین در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر داشته باشد باید بین فراوانی مورد پیش‌بینی و فراوانی مشاهده شده اختلاف معنی‌داری وجود داشته باشد (فرض یک).

تأثیر	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد پیش‌بینی	اختلاف
کم	۰	۰	۰
متوسط	27	79.5	-52.5
زیاد	132	79.5	52.5
مجموع	159		

ضعف استفاده از فناوری‌های نوین	
آماري خي دو χ^2	69.34
درجه آزادی	1
سطح معنی‌داری مجاز	000 .

a 0 cells (. 0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 79.5

با توجه به مقدار آمار χ^2 که برابر ۳۴.۶۹ و سطح معنی‌داری Asymp. Sig برابر ۰.۰۰۰ می‌باشد اختلاف بین فراوانی مورد پیش‌بینی و فراوانی مشاهده شده معنی‌دار است؛ فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت عامل ضعف استفاده از فناوری‌های نوین در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه تأثیرگذار است.

و ارجحیت ویژه‌ای که فناوری‌های نوین در کشف سرقت‌های مسلحانه دارند بنابراین تقویت و آموزش کارکنان در استفاده کامل و کاربردی از انواع سیستم‌ها و بانک‌های اطلاعاتی، افزایش توان علمی و آزمایشگاهی، تشویق یگان‌های درون و برون سازمانی مرتبط با سلاح در استفاده از سیستم آرسنال، تشویق مسئولان بانک‌ها و اماکن و تلافروشی‌ها و.... به استفاده از سیستم‌های الکترونیکی آگاهی و انتقال تجربه به دیگران در زمینه سرقت‌های مسلحانه و تقویت استفاده کامل و به‌روز

از کنترل‌های مخابراتی و الکترونیک در واقع نقش استفاده از فناوری‌های نوین را تقویت می‌نماید و باعث افزایش کشف سرقت‌های مسلحانه و در نهایت کاهش وقوع سرقت‌های مسلحانه می‌شود.

فرضیه چهارم

«بین مدیریت زمان و کشف سرقت‌های مسلحانه رابطه وجود دارد.»

جهت بررسی این فرضیه از گویه‌های ۲۲ تا ۲۸ پرسش‌نامه استفاده گردید به طوری که هر یک از این گویه‌ها با یکدیگر جمع و مجدداً در سه سطح کم، متوسط و زیاد کدگذاری گردیدند. اطلاعات آماری نشان می‌دهد: $30/8$ درصد معتقدند رابطه بین مدیریت زمان و کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه در حد متوسط است اما $69/2$ درصد این رابطه را در حد زیاد توصیف نموده‌اند.

تحت فرض صفر، اگر عامل ضعف مدیریت زمان در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر نداشته باشد پیش‌بینی فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد پیش‌بینی برابر باشد. اما اگر ضعف مدیریت زمان در کشف سرقت‌های مسلحانه تأثیر داشته باشد باید بین فراوانی پیش‌بینی شده و فراوانی مشاهده شده اختلاف معنی‌داری وجود داشته باشد (فرض یک).

تأثیر	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	اختلاف
کم			
متوسط	49	79.5	-30.5
زیاد	110	79.5	30.5
مجموع	159		

ضعف مدیریت زمان	
23.403	آماري خي دو χ^2
1	درجه آزادي
000 .	سطح معني داري مجاز

a 0 cells (. 0%). have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 79. 5.

با توجه به مقدار آمار χ^2 که برابر ۴۰۳.۲۴ و سطح معنی‌داری Asymp. Sig برابر ۰.۰۰۰ می‌باشد، اختلاف بین فراوانی مورد پیش‌بینی و فراوانی مشاهده شده معنی‌دار است، فرض صفر رد و فرض یک تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت عامل ضعف مدیریت زمان در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه تأثیرگذار می‌باشد.

یک واقعیت مهم و غیر قابل انکار آن است که مؤلفه‌های اساسی که در مراحل برخورد با سرقت‌های مسلحانه حائز اهمیت است و مشخص بودن آن بی شک تأثیر فراوانی را در نتیجه‌گیری مطلوب تیم پی‌جو به همراه خواهد داشت، مدیریت زمان در کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه است به ویژه در پرونده‌های منجر به قتل تعیین زمان مرگ، مهم است هر چه این کار با دقت بیشتر صورت گیرد، بهره‌مندی کارآگاهان جنایی در کشف جرم بیشتر و مفیدتر خواهد بود. با توجه به اهمیت ویژه‌ای که مدیریت زمان در کشف سرقت‌های مسلحانه دارد. بنابراین ارسال سریع خبر وقوع سرقت مسلحانه، برنامه‌ریزی مناسب زمانی در خصوص رسیدگی به پرونده‌ها، کاهش امور مربوط به افسران پی‌جوی سرقت‌های مسلحانه، توزیع پرونده‌های راکد بین سایر کارکنان، منحصر نمودن کارکنان سرقت‌های مسلحانه به بررسی صرفاً پرونده‌های سرقت مسلحانه، افزایش خلاقیت و نوآوری‌های کارآگاهان در استفاده از زمان، مدّ نظر قرار دادن همیشگی پرونده‌های سرقت مسلحانه با گذشت زمان و پرونده‌ها را به فراموشی نسپردن، تسریع در زمان رسیدگی کارکنان به سرقت‌های مسلحانه و ارسال سریع نمونه‌های صحنه جرم به آزمایشگاه و بالعکس

همه این عوامل نقش مدیریت زمان را تقویت می‌نماید و باعث افزایش کشف سرقت‌های مسلحانه می‌شود.

نتیجه‌گیری سؤال باز

علاوه بر سؤالات تستی که برای جامعه آماری در پرسش‌نامه تنظیمی در نظر گرفته شد، یک سؤال باز نیز در انتهای پرسش‌نامه منظور گردید و از پاسخ‌دهندگان به عنوان کارشناس و متخصص در این امر، که دارای سوابق و تجارب ارزشمندی بوده‌اند، خواسته شد تا نظرها و پیشنهادهای خود را در رابطه با علل مؤثر بر کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه، بیان نمایند. با توجه به نظر خواهی صورت گرفته، نتایج به شرح ذیل می‌باشد:

۱. عدم آموزش‌های تخصصی و علمی برای کارکنان کوپ، بررسی صحنه جرم و افسران پی‌جو در خصوص نحوه عمل در صحنه‌های جنایی و همچنین عدم حضور کارشناس اسلحه‌شناسی جنایی و یا تأخیر در حضور کارکنان کوپ و کارشناسان بررسی صحنه جرم و افسران پی‌جو از عوامل مؤثر در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه می‌باشد.

۲. معمولاً افرادی که اقدام به سرقت مسلحانه می‌نمایند مأموران را غافلگیر و از غفلت مأمور سوء استفاده می‌نمایند و غالباً به شگردهای پلیسی واقف هستند. بیشتر مجرمان مسلح با وسایل و خودروی سرقتی اقدام به سرقت مسلحانه می‌نمایند. برای مثال در یک اقدام، خودرو یا موتورسیکلتی را به صورت عادی سرقت می‌نمایند و وقتی مأموران درگیر برخورد با سرقت عادی می‌شوند آنان در یک نقطه و محله متمرکز شده و اقدام به سرقت مسلحانه می‌نمایند و به راحتی متواری می‌شوند. کتمان و خودداری برخی از مأموران در ارسال به موقع خبر سرقت مسلحانه، عدم بررسی صحیح صحنه جرم و جمع‌آوری دلایل و مدارک، عدم پوشش خبری و رسانه‌ای، عدم تحقیق از شهود و مال باخته (قربانی) در صحنه جرم و ضعف در بیان اطلاعات مفید و

ارزشمند که در صحنه جرم به مأموران داده می‌شود هم‌چنین عدم استفاده صحیح از امکانات و تجهیزات مخابراتی و ارسال مدارک مکشوفه صحنه جرم به مراکز تشخیص هویت و تطبیق ندادن صحنه‌های جرم با یکدیگر جهت پی‌بردن به شیوه و شگرد مجرم، عدم بازخوانی پرونده‌های راکد، ضعف در دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی و گاه همکاری نکردن بعضی از ادارات و سازمان‌ها با مأموران کشف جرم، ضعف در تعامل کارآگاهان کشف سرقت‌های مسلحانه با سایر قسمت‌ها از علل مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه کشف نشده می‌باشد.

۳. کنترل کارکنان نظامی، انتظامی اخراجی و فراری (در عمل دیده شده که این گونه کارکنان به دلیل آشنایی با طرز کار انواع سلاح‌ها و همچنین علایم و لباس‌های نظامی و نحوه ورود به منازل، زمینه و آمادگی بیشتری برای سرقت مسلحانه دارند.

نتیجه‌گیری کلی

تعیین مؤثرترین علل عدم کشف سرقت‌های مسلحانه جهت تعیین مؤثرترین علل از آزمون فریدمن استفاده گردید:

۱۵۹	N
۳۸۳.۷۵۹	Chi-Square(a)
۲۷	Df
۰.۰۰۰	Asymp.Sig.

مربع کای فریدمن برای این رتبه‌بندی برابر ۳۸۳.۷۵۹ است و تعداد درجات آزادی برابر با تعداد متغیرها منهای یک است. چون ۲۸ گویه (علل) رتبه‌بندی شدند، ۲ درجه آزادی وجود دارد (df).

مقدار $asympt. Sig.$ برآوردی از احتمال به دست آوردن یک آمار مربع کای به بزرگی ۳۸۳.۷۵۹ با ۲۷ درجه آزادی در نمونه‌ها تکراری می‌باشد به شرط اینکه رتبه‌های هر علق تأثیرگذار در این تحقیق واقعاً متفاوت نباشد. چون رخ دادن یک مربع کای ۳۸۳.۷۵۹ با ۲۷ درجه آزادی به صورت اتفاقی غیر محتمل است، نتیجه می‌گیریم که ۲۸ علق ذکر شده در این تحقیق دارای تأثیر و ارجحیت یکسانی نیستند و رتبه و تأثیر آنها به شرح ذیل می‌باشد:

رتبب اهمیت	امتیاز	شماره گویه	رتبب اهمیت	امتیاز	ماره گویه
1	19.05769	Q3	15	14.06731	Q12
2	18.20513	Q17	16	14.05769	Q7
3	17.76603	Q2	17	13.89744	Q20
4	17.23718	Q13	18	13.87821	Q16
5	16.95833	Q1	19	13.85897	Q28
6	16.25641	Q4	20	13.67949	Q22
7	15.85256	Q9	21	13.37179	Q6
8	15.76923	Q18	22	13.37179	Q27
9	15.50321	Q19	23	12.92628	Q15
10	15.33654	Q10	24	12.39423	Q24
11	14.96795	Q21	25	12.37179	Q25
12	14.56731	Q8	26	11.87179	Q11
13	14.26282	Q26	27	11.50641	Q23
14	14.16026	Q14	28	8.846154	Q5

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن (جدول فوق) مؤثرترین علل عدم کشف سرقت‌های مسلحانه به ترتیب گویه شماره ۳ یعنی: به کارگیری کارکنان با تخصص کمتر در امر بازجویی فنی و تحقیقات و گویه شماره ۱۷ یعنی: ضعف در استفاده از توان علمی و آزمایشگاهی (نظیر فناوری DNA، سیستم آرسنال (کاشف ۳) و...) و گویه شماره ۲ یعنی: ضعف در فرآیند بررسی صحنه جرم می‌باشند. و گویه شماره ۵ یعنی: کافی نبودن و فقدان کیفیت گشتی‌های پلیس در سطح شهر کم‌ترین تأثیر در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه را دارد.

تعیین مؤثرترین فرضیه در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه

جهت تعیین مؤثرترین فرضیه از آزمون فریدمن استفاده گردید

Test Statistics(a)

159	N
339.470	Chi-Square
3	Df
.000	Asymp.Sig.

با توجه به جدول فوق که مقدار χ^2 دو فریدمن برابر ۳۳۹.۴۷۰ با ۳ درجه آزادی و سطح معنی‌داری مجاز ۰.۰۰۰ می‌توان نتیجه گرفت فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود و میزان اهمیت فرضیه‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

اهمیت	شماره فرضیه	امتیاز
۱	۱	3.58
۲	۴	3.09
۳	۲	2.20
۴	۳	1.14

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن فرضیه شماره ۱ (ضعف در هدایت عملیاتی). با امتیاز ۳.۵۸ مؤثرترین فرضیه در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه و فرضیه شماره ۳ (ضعف در استفاده از فناوری‌های نوین) با امتیاز ۱.۱۴ در بین فرضیه‌ها کم‌ترین تأثیر در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه را دارد.

پیشنهادهای تحقیق

پیشنهادهای مرتبط با هدایت عملیاتی

۱. آموزش کارکنان کوپ و به کارگیری امکانات جهت حفظ صحنه‌های جرم در اولویت قرار گیرد و آموزش‌های لازم توسط کارشناسان با تجربه به کارکنان کوپ ارائه گردد. همچنین از طریق تنظیم بروشور و توزیع به محل‌هایی که احتمال سرقت مسلحانه وجود دارد، آگاهی‌های لازم در جهت حفظ صحنه جرم به کارکنان مربوط صورت گیرد.
۲. ایجاد اکیپ‌های ویژه دوره دیده و متخصص همراه با تجهیزات و امکانات پیشرفته در بررسی صحنه جرم به طوری که بررسی تمامی صحنه‌های توسط این اکیپ‌ها صورت گیرد و از فرستادن افراد غیر متخصص در بررسی صحنه‌های جرم خصوصاً سرقت‌های مسلحانه خودداری گردد. امر حفظ صحنه جرم و عدم ایجاد آلودگی و تغییر در آن به عنوان یک امر الزام آور در دستور کار عوامل ناجا قرار گیرد.
۳. در امر بازجویی فنی و تحقیقات پلیسی پرونده‌های سرقت مسلحانه، از کارکنان متخصص و با تجربه استفاده گردد. آموزش و اعزام کارکنان به ادوار تخصصی و ایجاد کارگاه‌های آموزشی باعث بالا بردن کارایی بازجو می‌شود هم‌چنین انتقال تجارب به یکدیگر بازدهی کشف را بالا می‌برد.
۴. از افسران با تجربه در امر مبارزه و پی‌جویی و جرم‌یابی سرقت‌های مسلحانه که سال‌های متمادی در امر کشف و جلوگیری از سرقت‌های مسلحانه فعالیت داشتند، استفاده گردد.

۵. جلوگیری از جابجایی و انتقال کارکنان با تجربه و متخصص در امر سرقت‌های مسلحانه.
۶. استفاده از مأموران آشنا به جغرافیا عمومی جرم و جغرافیای نقاط و معابر اصلی و فرعی جرم خیز در سطح حوزه استحفاظی.
۷. در تربیت نیروی متخصص باید سرمایه‌گذاری شود، چنانکه می‌دانیم بحث پلیس علمی و تحقیقات جنایی در صحنه جرم و آزمایشگاه تا کشف حقیقت، یک کار تیمی است که اگر یکی از حلقه‌ها معیوب باشد، کل مجموعه ناقص و ناکارآمد خواهد شد.

پیشنهاد‌های مرتبط با اقدامات اطلاعاتی

۱. افزایش اعتبارها جهت پرداخت حق الزحمه به عوامل خبری؛ با توجه با این که بیشتر اوقات عوامل خبری در قبال خبری که ارسال می‌نمایند در خواست‌های بالایی دارند و کمبود اعتبار جهت پرداخت حق الزحمه به عوامل خبری گاه باعث عدم همکاری یا تأخیر در همکاری عوامل خبری با افسران پی‌جو می‌گردد.
۲. به کارگیری افسران با توانایی‌های اطلاعاتی بالا در پرونده‌های سرقت مسلحانه، آنچه که هم اکنون در پلیس آگاهی رایج است، آن است که پرونده به یکی از شعب ارجاع می‌شود و شعبه مربوطه نیز با ارجاع امر به یکی از مأموران خود، کشف پرونده مذکور را آغاز می‌نماید و استفاده بسیار کمی از شبکه‌های منابع و مخبران موجود صورت می‌گیرد. این در حالی است که اولاً تلاش برای کشف یک پرونده مهم باید به صورت گروهی صورت پذیرد و در گروه مذکور حتماً یک افسر آشنا به مسائل اطلاعاتی که به لیست منابع و مخبر مربوطه دسترسی دارد، وجود داشته باشد تا به نحو مناسب از مخبران و توانایی‌های آنها استفاده شود.
۳. ایجاد بانک اطلاعاتی مربوط به توابعین مسلح و افراد تأمینی، زیرا عدم

- دسترسی مسئولان پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه به سامانه اطلاعاتی مربوط به توابع مسلح و افراد بیشمار تأمینی در سطح استان و به خصوص شهرستان‌های جنوبی استان که به انحاء مختلف با سلاح مرتکب جرم و جنایت می‌شوند باعث می‌شود تا هیچ کنترل عملیاتی، در رفتار و عملکرد آنان صورت نگیرد و اگر هم کنترلی هست بسیار ناچیز و کم اثر است.
۴. بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی در تمامی شهرستان‌ها.
  ۵. تهیه شناسنامه اطلاعاتی ویژه مجرمان سابقه‌دار که در حوزه استحفاظی هر یگان انتظامی سکونت دارند.
  ۶. برای اموال با ارزش توسط کارخانه‌های سازنده با هماهنگی ناجا شماره سریال‌های مخصوص تهیه گردد و مشخصات اموال در سامانه مخصوص و به نام افای که خریداری نموده‌اند ثبت گردد.
  ۷. مالخران و فروشندگان لوازم دست دوم باید شناسایی و شناسنامه‌دار شوند و اموالشان و شغلشان همواره مشخص و تحت نظر باشند.

پیشنهاد‌های مرتبط با استفاده از فناوری‌های نوین

۱. ملزم نمودن تجهیز محلهایی که احتمال وقوع سرقت مسلحانه در آنجا می‌رود به استفاده از سیستم‌های الکترونیک و آژیر خطر و دوربین‌های مدار بسته و پیشرفته با زاویه چرخش ۹۰ درجه و با کیفیت بالا که پلیس را در امر شناسایی سارقین مسلح کمک کند.
۲. ایجاد سامانه ثبت آثار سلاح‌های متفرقه و غیر استاندارد به دلیل این که بعضی از مجرمان متوجه ثبت آثار سلاح‌های استاندارد در سیستم آرسنال شده بنابراین از سلاح‌های غیر استاندارد که امکان تطبیق آن با سامانه پلیس وجود ندارد مرتکب سرقت مسلحانه می‌شوند.
۳. در برخی از شهرستان‌ها بانک‌های اطلاعاتی در عمل به لحاظ عدم پوشش شبکه ناجا یا نبود امکانات و سیستم‌های رایانه‌ای، قابلیت استفاده ندارند از

- این رو، باید زیر ساخت‌های انجام و ارتباطات فعال شوند.
۴. کشف جرم و پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه در حال حاضر بیشتر به صورت سنتی است و تمام آزمایش‌های علمی و تخصصی در آگاهی استان انجام می‌شود و آنها نیز بعضاً به دلیل کمبود امکانات و آزمایشگاه‌های مناسب برخی از نمونه‌ها را به تهران ارسال می‌نمایند. همین امر سبب طولانی شدن زمان پی‌جویی و در نهایت فرار مجرمان از چنگال قانون و عدالت می‌شود بنابراین پیشنهاد می‌گردد با توجه به بعد مسافت برخی از شهرستان‌ها با مرکز استان، آزمایشگاه علمی و تخصصی در این شهرستان دایر شود تا پلیس آگاهی این شهرستان و شهرستان‌های همجوار بتوانند در کوتاه‌ترین زمان ممکن سرخ‌های مناسب را جهت شناسایی و دستگیری مجرمان به دست آورده و عمل نمایند.
۵. ثبت اطلاعات سلاح‌های همه یگان‌های درون و برون سامانی در سیستم آرسنال به عنوان یک دستورالعمل صادر و اجرا گردد.

پیشنهاد‌های مرتبط با مدیریت زمان

۱. زمان در بررسی صحنه‌های سرقت مسلحانه از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. از همین رو، باید فرصت زمانی مناسبی برای بررسی صحنه‌های سرقت مسلحانه در نظر گرفته شود این فرصت زمانی با توجه به بعد مسافت تعریف شود و به عنوان دستورالعمل اجرایی به آگاهی‌های سراسر کشور ابلاغ گردد.
۲. کارآگاهان کشف سرقت‌های مسلحانه از انجام سایر امور انتظامی معاف شوند تا بتوانند از زمان خود به‌نحوه صحیح‌تر و مناسب‌تری در جهت رسیدگی به سرقت‌های مسلحانه کشف نشده، استفاده نمایند.
۳. ترتیبی اتخاذ گردد تا نمونه‌های صحنه جرم، سریعاً توسط پیک مخصوص و در بسته‌بندی مناسب به آزمایشگاه ارسال گردد و به همین ترتیب نتیجه

آزمایش نیز توسط کارشناسان آزمایشگاه سریعاً به افسران پرونده و مراجع قضایی فرستاده شود.

۴. داشتن تعامل و هماهنگی لازم با سازمان‌های خارج از ناجا جهت تسریع در پاسخ به استعلام‌ها.

۵. به منظور انتقال دانش و هم‌چنین جلوگیری از ارسال پرونده‌های جنایی از سراسر کشور به مرکز تشخیص هویت و هم‌چنین از شهرستان‌های بزرگ با فاصله زیاد مانند (جیرفت، سیرجان و...) به مرکز استان، جهت استفاده مطلوب و بهینه از دلایل مادی جمع‌آوری شده در صحنه جرم و تسهیل در روند رسیدگی به پرونده‌ها، ضمن ارتقای سطح کمی و کیفی آزمایشگاه‌های جنایی، این آزمایشگاه‌ها در شهرستان‌های جرم خیز جنوبی دایر گردند تا از اتلاف وقت برای حصول نتیجه (که بسیار با اهمیت است)، کاسته شود و دقت در نتیجه‌گیری افزایش یابد.

۶. جمع‌آوری دلایل مادی جرم (اسلحه، گلوله و پوکه) و ارسال سریع آنها به آزمایشگاه می‌تواند نتیجه بسیار مؤثری در فرآیند کشف پرونده‌ها داشته باشد، اما در بررسی سوابق پرونده‌های واصل شده، به خصوص پرونده‌هایی که تحت پیگیری پلیس‌های اطلاعات و امنیت عمومی و هم‌چنین پلیس مبارزه با مواد مخدر است سلاح یا مدارکی (پوکه و یا گلوله) کشف می‌شود گاه ارسال نمی‌گردد و در برخی موارد نیز با تأخیر نمونه به آزمایشگاه ارسال گردیده است که این موضوع باعث تأخیر در کشف، عدم حصول نتیجه و یا عدم دسترسی به متهمان احتمالی خواهد بود بالاخص در مواردی که پرونده‌های مربوط همراه با تقاطع در سامانه آرسنال باشد. بنابراین مطابق با اجرای ابلاغیه‌های صادره از فرماندهی محترم ناجا در خصوص تعامل هر چه بیشتر پلیس اطلاعات و پلیس مواد مخدر با پلیس آگاهی این امر می‌تواند در روند کشف پرونده مؤثر و کارساز باشد.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده

در مسیر انجام این پژوهش بسیاری از موضوعات مرتبط با عوامل مؤثر در عدم کشف سرقت‌های مسلحانه شناسایی شده است که پژوهش در خصوص آنها می‌تواند در بهبود وضع موجود مؤثر واقع شود. این موضوعات عبارتند از:

۱. بررسی عوامل مؤثر برون سازمانی در کشف نشدن سرقت‌های مسلحانه؛
۲. بررسی نقش آموزش همگانی بر موفقیت کارآگاهان در پیگیری سرقت‌های مسلحانه؛
۳. بررسی مناسب‌ترین شاخص‌های ارزیابی عملکرد کارآگاهان ویژه سرقت‌های مسلحانه؛
۴. بررسی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مسلحانه.

فهرست منابع

- افتخار زاده، یحیی، (۱۳۷۷)، پی جوئی قتل، تهران، انتشارات زوار.
- باهری، تهمینه، (۱۳۸۶)، نقش بانک‌های اطلاعاتی در کشف جرایم، نشریه کارگاه، شماره ۲۵.
- بیابانی غلام حسین و سید کمال هادیانفر، (۱۳۸۴) فرهنگ توصیفی علوم جنائی، تهران، انتشارات کارآگاه.
- بیابانی غلام حسین، (۱۳۹۰)، راهنمای کارآگاهان، تهران، انتشارات کارآگاه.
- بابایی، جمشید. بتول مختار شاهی، (۱۳۸۳)، بکارگیری سیستم مقایسه و طبقه بندی اتوماتیک گلوله و پوکه، دوماهنامه کارگاه، شماره ۱۲-۱۳.
- حاج حسینی، حجت اله، (۱۳۸۴)، فصلنامه توسعه تکنولوژی، سال سوم، شماره ۶.
- خلعتبری، عبدالحسین، (۱۳۸۱)، مهاجرین و سرقت‌های مسلحانه تهران بزرگ، پایان نامه کارشناسی ارشد دافوس.

- خوش زاد سید رضا، خلعتبری عبد الحسین، (۱۳۸۶)، طرح ریزی هدایت عملیات پی جوئی سرقت، تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
- دلاور، علی، (۱۳۸۳)، روش‌های تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، تهران، دانشگاه پیام نور.
- رس، جی، (۱۳۸۶)، ترجمه مسعود احمدی، مدیریت زمان (اصول، مفاهیم و تکنیک‌ها)، تهران، انتشارات خوارزمی.
- رستمی، محمد صادق، (۱۳۸۷)، عوامل فردی و سازمانی موثر بر عدم کشف پرونده‌های قتل، پایان نامه کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی، دانشکده دافوس.
- کمالان، مهدی، (۱۳۸۶)، قانون مجازات اسلامی، تهران.
- قربانی، فرج‌ا... (۱۳۷۲)، مجموعه کامل قوانین و مقررات جزایی، تهران، انتشارات دانشور.
- میتوز راجر، (۱۳۸۵)، سرقت مسلحانه، تهران، انتشارات مرکز تحقیقات کاربردی پلیس آگاهی ناجا، نشر کارآگاه.
- معین محمد، (۱۳۸۱)، فرهنگ لغت فارسی یک جلدی، چاپ سوم تهران، انتشارات راه رشد.
- ولیدی محمد صالح، (۱۳۶۹)، حقوق جزای اختصاصی، جلد اول، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- هانفی اردکانی، حسین، (۱۳۸۴)، پی جوئی سرقت، تهران، معاونت آموزش ناجا، انتشارات ناجا، جام جم.